

norden

Norden i fremdrift

Det danske formandskabsprogram
for Nordisk Ministerråd 2010

Norden i fremdrift

Det danske formandskabprogram
for Nordisk Ministerråd 2010

ANP 2009:743

© Nordisk Ministerråd, København 2009

ISBN 978-92-893-1910-2

Layout: Jette Køfoed

Fotos: Forside, Omslags inderside s.18, 25, 29: Colourbox;

s.5: Stig Stasig; s.7: Klaus Munch Haagensen;

s.12: Absalon Hansen, visitfaroeislands.com;

s.14: Daniele Casanova, visitfaroeislands.com;

s.16: Bee-Line; s.22: Johannes Jansson;

s.27: Lennart Perlenhem

Formandskabslogo: Majken Nysom, Tripledesign

Oplag: 3000

Tryk: Scanprint as

Trykt på miljøvenligt papir som opfylder kravene
i den nordiske miljømærkning.

Publikationen kan bestilles på www.norden.org/order og downloades fra norden2010.dk

Flere publikationer på www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18

1255 København K

Telefon (+45) 3396 0400

Fax (+45) 3311 1870

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18

1255 København K

Telefon (+45) 3396 0200

Fax (+45) 3396 0202

www.norden.org

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er et af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er politisk, økonomisk og kulturelt forankret og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Norden i fremdrift

Det danske formandskabsprogram
for Nordisk Ministerråd 2010

Indhold

- 4** Forord
- 6** Norden og globalisering
- 9** Norden i verden
- 17** Norden i Norden
- 30** Norden i fart

Forord

Danmark har i 2010 formandskabet for det nordiske regeringssamarbejde i Nordisk Ministerråd. Formandskabet byder på udfordringer og muligheder.

Globalisering, klima og økonomisk krise er fælles udfordringer for de nordiske lande. Det danske formandskab vil derfor arbejde for, at vi sammen i Norden søger løsninger og bedst muligt udnytter mulighederne.

Globalisering, som udfordring og mulighed, er det gennemgående tema i „Norden i fremdrift“. Programmet ligger i naturlig forlængelse af det nordiske globaliseringsarbejde iværksat i Punkaharju, Finland, i 2007 af de nordiske statsministre. Det danske formandskab ønsker at sætte yderligere skub i dette arbejde.

Det danske formandskab ønsker at bidrage til, at Norden forbliver en foregangsregion. Det skal blandt andet ske ved at videreføre arbejdet med at fjerne grænsehindringer til gavn for borgere og erhvervsliv, så Norden bliver ved med at være et attraktivt sted at bo og arbejde. Herudover skal Norden være grøn region, som er med helt fremme, når det gælder klima- og miljøudfordringer. Sidst, men ikke mindst, skal Norden være en værdi- og resultatskabende region med international gennemslagskraft.

Den internationale økonomiske krise satte en væsentlig del af dagsordenen i Norden og resten af verden i 2009 og forventes også at præge 2010. Det danske formandskab prioriterer, at det nordiske samarbejde bidrager til, hvorledes vi bedst og mest effektivt dæmper konsekvenserne af krisen, samtidig med at vi fremtidssikrer og styrker grundlaget for fremgang i de nordiske lande.

Vi vil gøre aktiv brug af de erfaringer, vi allerede har høstet, samtidig med at vi vil skue fremad. Vi har modet til at turde satse offensivt og strategisk, så det nordiske samarbejde bliver ved med at skabe merværdi for de nordiske borgere. Det vil knytte regionen endnu stærkere sammen.

Det danske formandskab ser frem til at fortsætte det gode samarbejde med de andre nordiske regeringer, Nordisk Råd og de frivillige organisationer i Norden. Og det er mig en stor glæde at kunne præsentere dette visionære formandskabsprogram, som er udarbejdet i tæt samarbejde imellem Rigsfællesskabets tre dele: Færøerne, Grønland og Danmark.

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Lars Løkke Rasmussen'.

Lars Løkke Rasmussen

Norden og globalisering

Det nordiske samarbejde er folkeligt forankret. Derfor har Norden et godt udgangspunkt for håndtering af fremtidige udfordringer. Det overordnede, tværgående fokus for det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2010 er at sikre og videreudbygge den nordiske globaliseringsindsats. Nordens behov for at kunne udnytte globaliseringsens muligheder og håndtere dens udfordringer har blandt andet været tydeligt under finanskrisen. Solidaritet og samarbejde imellem de nordiske lande har aldrig været vigtigere. Ved omprioriteringer i Nordisk Ministerråds budget skal der sikres midler til globaliseringsindsatsen, som skal præge det nordiske samarbejde. Globalisering er, sammen med Norden som bæredygtig region med fokus på ligestilling, gennemgående tema for de danske prioriteter.

Norden og den økonomiske krise

Den internationale dagsorden har det seneste års tid været præget af den økonomiske krise, hvis styrke ikke er set tilsvarende i flere årtier. Dette har bevirket produktionsfald og stigende arbejdsløshed. Verden over er der gennemført meget betydelige finans- og pengepolitiske indgreb for at imødegå de umiddelbare konsekvenser af krisen. Der er lavet omfattende redningspakker til den finansielle sektor. Krisen har også ramt de nordiske lande, om end med varierende styrke. I Norden er der iværksat indgreb mod krisen, herunder væsentlige finanspolitiske lempelser. Krisen forventes også at sætte sit præg på 2010. Det danske formandskab vil derfor fokusere på at drøfte erfaringerne med og initiativer til håndtering af krisen, så vi bidrager til at dæmpe de kortsigtede konsekvenser af krisen, lægger sporene for en konsolidering af økonomierne igen og sikrer et stærkt fundament for fornyet vækst i de nordiske økonomier.

Norden – en bæredygtig region

Bæredygtig udvikling skal fortsat afspejles i arbejdet på alle relevante nordiske samarbejdsområder, herunder ved opfølgningen af de nordiske statsministres erklæring fra oktober 2008 om et bæredygtigt Norden. Økonomisk og social udvikling skal finde sted på en måde, der er med til at bevare det miljømæssige grundlag samt bidrage til løsning af klimaudfordringen. Der skal være gode livsbetingelser for alle, uanset hvor i Norden de bor.

Ligestilling er central

Geografisk er Norden en stor region, men befolkningsmæssigt er Norden lille og har derfor et begrænset antalsmæssigt potentiale. Hvis de nordiske lande fortsat skal kunne klare sig i en globaliseret verden, skal det potentiale udnyttes fuldt ud. Det omfatter alle. Danmark vil arbejde for ligestilling af kønnene herunder personer med forskellig etnisk baggrund. Det er helt centralt, at ligestillingsperspektivet integreres i de forskellige samarbejdsområder.

Det danske formandskabsprogram er opdelt i tre søjler: Norden i verden, Norden i Norden samt Norden i fart.

Norden i verden

Nordens kulturelle og værdimæssige fællesskab gør det oplagt at foretage koordination på en række områder for at øge den nordiske vægt internationalt. Nordisk Ministerråds arbejde skal skabe synergi og øget fællesnordisk synlighed ved at samarbejde med andre regionale organisationer med fælles interesse. Det gælder især EU, Arktisk Råd, Østersørådet og Barentsrådet.

Norden som international aktør

De nordiske lande spiller sammen en rolle på både den europæiske og den globale scene. I den kommende tid vil de nordiske lande have formandskaber i flere internationale institutioner. Det kan bruges til aktivt at fremme nordiske værdier.

I FN og i Verdensbanken skal det traditionelt tætte og velfungerende nordiske samarbejde videreføres. Det omfatter valg til FN's Sikkerhedsråd, fælles nordiske indlæg m.m.

EU-samarbejdet har en stigende betydning for de nordiske lande. Tre lande er medlemmer. Island og Norge er tæt tilknyttet gennem EØS-samarbejdet. For at opnå synergieffekt vil det danske formandskab i endnu højere grad tage EU-vinklen med i de enkelte ministerråds arbejde. Nye nordiske grænsehindre skal undgås ved, at EU-retsakter gennemføres ens i de nordiske lande.

Nordiske formandskaber i internationale organisationer

EU

2009: Sverige

2012: Danmark

Arktisk Råd

2006–2009: Norge

2009–2011: Danmark

2011–2013: Sverige

Østersørådet

2010–2011: Norge

Barentsrådet

2009–2011: Sverige

EU's Østersøstrategi sigter på at forbedre samarbejdet om klima, miljø, infrastruktur, erhvervsliv og maritim sikkerhed i regionen. Fire af de fem nordiske lande berøres direkte. Derfor er strategien et vigtigt bidrag til håndtering af Østersøens udfordringer. Det danske formandskab vil arbejde for, at Nordisk Ministerråd fortsat bidrager aktivt til gennemførelsen af strategien. Særlig vigtigt er det at knytte de baltiske lande endnu tættere til samarbejdet.

Nordisk ambassadesamarbejde i Athen

De senere år har der været et stadig tættere samarbejde mellem de 4 nordiske ambassader i Athen.

Danmark, Finland, Norge og Sverige samarbejder på kulturområdet og om bekæmpelse af illegal indvandring. Landene yder bistand til nordiske statsborgere, som måtte komme i nød i Grækenland som følge af naturkatastrofer og lignende.

Den danske ambassade i Athen har påtaget sig også at hjælpe islandske statsborgere i forbindelse med større kriser.

Stoltenberg-rapporten om styrket nordisk udenrigs- og sikkerhedspolitisk samarbejde peger på konkrete løsninger på nogle af de udfordringer, som de nordiske lande står over for. Blandt andet ønsker man at arbejde for et tættere nordisk ambassadesamarbejde, som det allerede er sket i Athen. Formandskabet vil arbejde for løbende opfølgning på beslutningerne truffet af de nordiske udenrigsministre i Reykjavik i juni 2009.

Formandskabet vil fortsætte med at styrke koordinationen af de nordiske landes ageren med særlig vægt på indsatsen i forhold til Nordens nabo-områder, især i Arktis. Ud over formandskabet i Nordisk Ministerråd varetager Danmark formandskabet for Arktisk Råd i 2009–2011. Uden at kopiere eksisterende samarbejde åbner det mulighed for synergieffekter, som skal udnyttes blandt andet i Arktis, hvor Grønland får en central rolle. Hertil kommer fællesnordisk støtte til „Arctic Spatial Data Infrastructure“, som er en vigtig del af videreudviklingen af Arktisk Råds arbejde.

Formandskabet vil udbygge og synliggøre samarbejdet med Nordens naboer i vest. Det er en forlængelse af redegørelsen *Vest-Norden i det nordiske samarbejde*. Muligheden for, at Nordisk Atlantsamarbejde (NORA) får

en styrket rolle i koordineringen af samarbejdet med Nordens naboer i vest og i Nordatlanten skal afdækkes for at effektivisere samarbejdet yderligere. Det gælder særligt i forhold til de nye miljømæssige, økonomiske og samfundsmæssige udfordringer, som globaliseringen og klimaforandringerne har for kystsamfund i Nordatlanten.

Stoltenberg-rapportens 13 forslag

1. Indsatsenhed for militær og civil stabilisering
2. Luftovervågning over Island
3. Et nordisk havovervågningssystem
4. En maritim indsatsenhed
5. Satellitovervågningssystem
6. Nordisk samarbejde om arktiske spørgsmål
7. Kompetencenetværk mod digitale angreb
8. En nordisk katastrofeenhed
9. Efterforskningsenhed for krigsforbrydelser
10. Samarbejde om udenrigstjenesten
11. Militært samarbejde
12. En amfibisk enhed
13. Solidaritetserklæring

Klima og miljø

Der skal gennemføres sektorprogrammer og aktiviteter inden for blandt andet Arktis, Nordatlanten og Østersøen, kultur, forskning, klima, energi, miljø, fiskeri og akvakultur, fødevaresikkerhed og -forsyning, uddannelse, samt kyst- og regionsudvikling.

Opfølgning på COP15 vil kræve intense forhandlinger i forhold til en konkret implementering af aftalen fra København. På linje med Kyoto-protokollen forventes udmøntningen og den konkrete implementering af en aftale således at medføre en betydelig opfølgende indsats.

Formandskabet vil arbejde for, at Norden fortsat udgør en drivkraft i de internationale klimaforhandlinger. Formålet er at fastholde den miljømæssige integritet af en aftale på COP15 i København. Den konkrete udmøntning af aftalen skal ske hurtigt, så den kan nå at træde i kraft, inden Kyoto-protokollens første forpligtelsesperiode udløber i 2012.

De nordiske lande skal forsætte bestræbelserne på at få vedtaget en global kviksølvkonvention i 2013 under FN til en effektiv nedbringelse af de globale kviksølvudslip. De internationale forhandlinger for en global kviksølvkonvention støttes af Nordisk Ministerråd.

2010 er også året for FN's mål om at stoppe tabet af biodiversitet. Formandskabet vil derfor gøre status og fremme indsatsen i relation til viden, kommunikation, partnerskabsudvikling og lokal deltagelse. Danmark vil arbejde målrettet for partnerskaber med erhvervslivet for øget naturbeskyttelse.

Havet i fokus

Det danske formandskab vil sætte særlig fokus på havet. Havet vil blive indarbejdet i samarbejdsaktiviteter i Arktis, Nordatlanten og Østersøen. Det gælder også inden for relevante områder, såsom kultur, forskning, klima, energi og miljø, fiskeri og akvakultur, fødevarer sikkerhed og -forsyning, uddannelse, samt kyst- og regionsudvikling. De samarbejder og tiltag, som allerede eksisterer på området – herunder i EU-regi – vil ikke blive duplikeret.

Kulminationen bliver en højniveaukonference i oktober 2010 med Færøerne som vært. Konferencen skal kortlægge fremskridt og give inspiration til mulige mål og nye muligheder for marinebaseret økonomisk samarbejde og udvikling i den nordiske region sammen med nabolandene i Nordatlanten. Det levende, traditionelle, nordiske bådbyggeri vil være en central del af projektet.

Det færøske formandskab for fiskerisamarbejdet i 2010 vil prioritere synergien imellem nordisk fokus på havet i 2010, det nordiske fiskerisamarbejde og forslaget om Havets År i Norden i 2012.

Branding af Norden

I en globaliseret verden øges konkurrencen om at tiltrække sig opmærksomhed imellem verdens regioner. Norden er et stærkt brand, som er kendt af mange i verden. Derfor giver det merværdi for de enkelte nordiske lande at lave fælles markedsføring i verden. Formandskabet vil

videreføre markedsføringen af Norden, som er en del af det nordiske globaliseringsinitiativ med afsæt i samarbejdsministrenes vedtagne profil for det nordiske samarbejde.

Kulturen er en grundlæggende fællesnævner for Norden og derfor vigtig i den internationale branding af Norden. For at styrke mulighederne for at anvende kultur til branding vil formandskabet arbejde for økonomisk fokusering på særlige indsatser og fællesnordiske kulturfremstød. Nye muligheder for bedre koordineret netværkssamarbejde imellem nationale og nordiske kulturinstitutioner samt råd og nævn vil blive undersøgt. Konkret vil der blive gennemført initiativer, der sætter et grønt Norden, herunder kultur og kulturprodukter, på verdenskortet. En ny globaliseringssatsning er for eksempel „kultur og kreativitet“.

I globaliseringssammenhæng er der planlagt større fællesnordiske kultursatsninger. Formandskabet ønsker at fortsætte dette arbejde. På verdensudstillingen, EXPO, i Shanghai i 2010 planlægger de nordiske lande en nordisk børnefilmfestival, konference om nordisk fødevarerikkerhed, udstilling om nordisk landskabsarkitektur og en Nordens dag med fokus på holdbare nordiske energiløsninger. Her udnyttes nordiske kompetencer og samarbejde til yderlige landvindinger, da Nordic Energy Solutions også vil inddrage energieffektivitet og relationer til tyndt befolkede områder.

Formandskabet vil også sætte fokus på branding af nordisk mad. Norden skal markedsføres som en region, hvor fødevarerikkerhed samt dyresundhed og -velfærd er i højsædet. Der lægges vægt på kvaliteten af fødevarerne og udvikling af kulinariske traditioner. Derfor fokuseres på aktiviteter, som medvirker til at fremme Nordens internationale image som region med gode, sikre og sunde fødevarer.

Bekæmpelse af skatteunddragelse

Bekæmpelse af skatteunddragelse har fået stor opmærksomhed internationalt. Det fælles nordiske „skatteparadisprojekt“ har betydet, at de nordiske lande er blandt de lande i verden, der har indgået flest informationsudvekslingsaftaler med såkaldte skattelylande. Disse aftaler sikrer, at det er muligt for skattemyndighederne at få adgang til oplysninger vedrørende skattepligtige forhold for nordiske borgere i disse lande. Det danske formandskab vil prioritere et fortsat samarbejde på området.

Norden i Norden

De nordiske lande er alle små, åbne økonomier og derfor udsatte for ændringer i internationale økonomiske forhold. Dette illustreres bl.a. af den internationale finansielle krise. Det er vigtigt, at Norden er i stand til at håndtere denne type udfordringer og udnytte globaliseringens muligheder, bl.a. ved at fastholde fleksible arbejdsmarkeder og arbejde imod protektionisme.

Fri bevægelighed for borgere og virksomheder

Nordiske virksomheder og borgere skal kunne drage fuld nytte af Nordens geografiske, holdningsmæssige og kulturelle fællesskab. Viden, ideer og forskning skal frit flyde imellem de nordiske lande. Derfor skal eksisterende grænsehindre fjernes, og nye forhindres. Mandatet for det nordiske grænsehindringsforum udløber i 2010. Danmark vil søge at forny og tilpasse dette mandat. Formandskabet vil aktivt følge op på Grænsehindringsforumets rapport til statsministrene til Nordisk Råds session i 2009.

Sprogligt fællesskab

Det nordiske samarbejde bygger i høj grad på et kulturelt fællesskab, hvor sproget er helt centralt. For at fastholde de skandinaviske sprog som arbejdssprog i det nordiske samarbejde er der brug for en særlig aktiv indsats både på kort og på længere sigt. Et vigtigt element er den nordiske sprogdeklaration, som formandskabet vil arbejde for en gennemførelse af. Formandskabet vil også bidrage til, at undervisningen i nabosprogsforståelse i de nordiske lande styrkes. Der planlægges en uformel ministerkonference med deltagelse af samarbejds- og undervisningsministre om nordisk sprog i 2010.

Beskæftigelsespolitik

De nordiske arbejdsmarkeder skal være så velfungerende, at de understøtter, at de nordiske økonomier i en stadig mere globaliseret verden fortsat er blandt de mest innovative, konkurrencedygtige og inkluderende. Norden skal gennem attraktive og rummelige arbejdsmarkeder sikre fuld beskæftigelse via adgang til kvalificeret arbejdskraft på kort og lang sigt. Tendensen til faldende arbejdsudbud i lyset af befolkningens aldring skal imødegås, bl.a. ved mobilisering og løbende opkvalificering af arbejdsstyrken samt fastholdelse af svage grupper på arbejdsmarkedet.

Konkret prioriterer Danmark blandt andet fortsat erfarings- og idéudveksling imellem de nordiske lande om udenlandsk arbejdskraft og opfølgning på det svenske formandskabs fokus på integration af svage grupper på arbejdsmarkedet. For sidstnævnte sker dette ved at sætte fokus på, hvordan man kan fastholde svage grupper på arbejdsmarkedet i lyset af den aktuelle økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling.

Erfarings- og idéudvekslingen om udenlandsk arbejdskraft skal især afdekke kvalifikationer, kompetencer og fastholdelse af udenlandsk arbejdskraft med efterspurgte kompetencer. Formandskabet vil også prioritere, at de nordiske lande udveksler erfaringer med henblik på at sørge for, at sikringen af udenlandsk arbejdskraft ikke sker på bekostning af anstændige løn- og arbejdsforhold.

Ligestilling på arbejdsmarkedet

De nordiske lande er kendetegnede ved en høj andel af både kvinder og mænd på arbejdsmarkedet. Det har haft en lang række positive effekter, men arbejdsmarkedet er undervejs blevet kønsopdelt. Kønsopdelingen er stærkt medvirkende til lønforskelle imellem kvinder og mænd, men medfører også andre uligheder. Således tyder meget på, at den økonomiske krise og stigende globalisering i særlig høj grad rammer de traditionelle mandefag, bl.a. inden for håndværk, imens der er mangel på arbejdskraft i den offentlige sektor i en række af de traditionelle kvindefag knyttet til omsorg og sundhed. Dette er ikke mindst et problem i de nordiske randområder, fordi traditionelle mandefag som fiskeri og fangst er dominerende her. Det danske formandskab vil sætte fokus på gode praksiserfaringer med at motivere og kvalificere mænd til at træde ind på den del af arbejdsmarkedet, der traditionelt set har tilhørt kvinder, med henblik på at sikre et mere fleksibelt og ligestillet nordisk arbejdsmarked.

Erhvervspolitik

Den økonomiske krise har sat nordiske virksomheder under pres, blandt andet på grund af begrænsede eksportmuligheder. Formandskabet vil arbejde for, at der fastlægges en ny nordisk grøn erhvervsstrategi for de kommende år. Strategien skal være offensiv, så den styrker de nordiske virksomheders konkurrenceevne og udnytter de muligheder, som følger af klimaudfordringen. Den skal også profilere de nordiske principper for virksomheders samfundsansvar og indeholde konkrete initiativer med henblik på at forbedre betingelserne for innovation.

Forbrugere

De nordiske lande har et fælles mål om samfund præget af vækst, velfærd og velfungerende markeder. Det giver gode forhold for virksomheder og forbrugere samt en stærk konkurrencekraft. Forbrugerpolitikken spiller en central rolle i de nordiske landes indsats for at nå det mål. Samfundsudviklingen betyder nye udfordringer for forbrugerpolitikken. Eksempelvis er 85 pct. af lovgivningen på forbrugerområdet baseret på fælles EU-regler, og løsningen på mange af de udfordringer, de nordiske forbrugere står over for, skal derfor findes internationalt.

Forbruget har ændret karakter, og mængden af e-handel er steget markant i de seneste år, men forbrugere handler primært inden for deres eget lands grænser. Den grænseoverskridende e-handel har siden 2006 ligget stabilt på 7 procent på de europæiske markeder. Forbrugerne er med til at drive markedet – også det digitale. Derfor skal det være let, trygt og gennemsigtigt at handle på nettet. Både nationalt og på tværs af landegrænser skal forbrugeren kunne have tillid til de produkter og ydelser, der udbydes. Et fælleseuropæisk e-handelsmærke vil kunne kaste lys over disse forhold og understøtte grænseoverskridende handel.

De nordiske lande kan bidrage til udvikling af et fælleseuropæisk e-handelsmærke på EU-niveau. Danmark vil derfor i forbindelse med det danske formandskab for Nordisk Ministerråd 2010 iværksætte en kortlægning af de eksisterende, nationale ordningers opbygning.

Regionalpolitik

Nordisk regionalpolitik er præget af globaliseringens konsekvenser for konkurrenceevnen, miljø, klimaforandringer, den demografiske ubalance og arbejdskraftens øgede mobilitet. Konkret vil formandskabet se på udfordringerne for nordiske byregioner og deres rolle i den regionale udvikling. Små og mellemstore byers rolle for udviklingen på landet samt nordiske erfaringer med grænsenedbrydende indsatser vil i forlængelse af dette blive undersøgt. For at styrke forståelsen af EU's politik om territorial samhørighed vil formandskabet også se på en nordisk tolkning heraf.

Nordens yderområder står i dag over for et stadig øget pres for at fastholde befolkningen og beskæftigelsen, samt at sikre velfærd og udvikling. Formandskabet ønsker derfor at sætte fokus på udviklingspotentialer i tyndt befolkede områder, herunder bæredygtige landdistrikter.

Sundhed og velfærd

Et fælles træk og en fælles styrke ved de nordiske lande er veludbygget velfærd og en stærk social sektor. I en globaliseret verden er det væsentligt at fokusere på disse fællestræk, samtidig med at de nordiske lande skal lade sig inspirere af forskellighederne i landenes velfærdssystemer.

Det danske formandskab ønsker på den baggrund at styrke velfærdssamfundets kvalitet og effektivitet igennem videndeling og udvikling inden for Norden. Formandskabet vil sætte særligt fokus på, at landene udveksler erfaringer og udvikler deres viden om familiepolitik, voksne med ADHD, udsatte unge og kriminalitetsforebyggelse for denne gruppe.

Som led i profileringen af Nordens særlige ressourcer på sundhedsområdet vil det danske formandskab fokusere på forebyggelse af livsstilssygdomme og på udvikling af de nordiske sundhedssystemer. Målet er at placere Norden som foregangsregion på disse felter og samtidig imødekomme globaliseringsudviklingen på sundhedsområdet.

Samarbejdet om livsstilssygdomme skal ske i regi af den nordiske globaliseringsindsats. Det danske formandskab prioriterer, at indsatsen koncentrerer sig om interventionsforskning, hvor der mangler viden. Her kan de nordiske lande få stor nytte af fælles forskningsresultater.

De nordiske lande oplever alle i disse år en fælles tendens i retning af et mere centraliseret sundheds- og sygehusvæsen med færre og mere specialiserede sygehuse. Dette må følges af fokus på et tidssvarende, decentralt sundhedstilbud. Det danske formandskab vil fokusere på beskrivelse, analyse, sammenligning og videreudvikling af de nordiske sundhedssystemer på disse områder.

Den stadig stigende globale handel og rejseaktivitet i samspil med klimaforandringerne øger risikoen for forekomsten af hidtil ukendte sygdomme, forurening med mere. Det danske formandskab ønsker at sætte fokus på globaliseringens og klimaforandringernes konsekvenser for fødevarer sikkerheden, samt for dyrevelfærden og dyresundheden. Der er behov for at identificere disse udfordringer og overveje konkrete, nationale og globale tiltag for at imødegå fremtidens risici.

Under det danske formandskab vil ernæring og sundhed også være i fokus. En fortsat implementering af den nordiske handlingsplan for bedre sundhed og livskvalitet igennem kost og fysisk aktivitet er en prioriteret indsats. Forbrugerens mulighed for valg af ernæringsrigtige fødevarer på et oplyst grundlag er vigtig og derfor lægges der vægt på en effektiv implementering af og information om det nordiske nøglehulsmærke.

Der vil desuden blive fokuseret på en øget viden om hormonforstyrrende stoffer og deres mulige effekter på menneskers sundhed og miljø.

Internationalt og i EU er der en spirende forståelse for, at problemet med kombinationseffekter af kemikalier kræver international handling, hvilket formandskabet vil have fokus på. Kombinationseffekter er effekter, som kan opstå efter udsættelse af mange forskellige stoffer på samme tid eller udsættelse for samme stof fra mange forskellige kilder.

Klima, miljø og grøn transport

Løsning af klima- og miljøudfordringer rummer bl.a. mulighed for at skabe konkurrencekraft med nye innovative idéer og metoder. Topforskningsinitiativet skal blandt andet udvikle og fremme bæredygtig energi og klimaløsninger i Norden. Initiativet har et budget på 400 mio. DKK. Samarbejde på tværs skaber synergi imellem de nationale udviklingsprogrammer, og samtidig placeres Norden som ledende region inden for klima og energi. Norden skal være en grøn region med grønne jobs.

Samarbejdet skal bruges til at identificere områder, hvor de nordiske kompetencer med fordel kan kobles sammen i fælles initiativer. Et eksempel er udvikling af test- og demonstrationsfaciliteter i stor skala for grønne transportløsninger inden for blandt andet el, brint og brændselsceller.

Det danske formandskab vil fortsætte globaliseringsinitiativet på transport- og energiområdet. Formålet er at gøre Norden til et grønt test- og demonstrationslaboratorium for transport, hvor nordiske virksomheder udvikler og demonstrerer klimavenlige løsninger til den globale transportindustri. Formandskabet vil arbejde for strategiske partnerskaber imellem de nordiske lande og imellem offentlige og private aktører, så der kan skabes en fælles platform for udvikling og synergiudnyttelse. Dette kan ske i forlængelse af eller sideløbende med Topforskningsinitiativet. Eksempler på mulige indsatsområder er intelligent indpasning af elbiler og mere energieffektiv og miljøvenlig energiforbrug i søtransport.

Igennem en omprioritering af Nordisk Ministerråds budget, i retning af globalisering og finansiering af konkrete initiativer, i dette tilfælde på transport- og energiområdet, vil der kunne afsættes betydelige midler for at opfylde ambitionen.

De nordiske lande har enestående muligheder for at videreudvikle og kommercialisere bæredygtige energiløsninger baseret på biomasse,

vand-, vind- og geoteknik. Norden skal være førende inden for vedvarende energikilder og energieffektivitet.

Det danske formandskab prioriterer, at det nordiske energisamarbejde målrettes mod udfordringerne på klimaområdet og bidrager til sikring af landenes forsyningssikkerhed. Aktiviteter, der på samme tid kan imødegå den tredobbelte udfordring om økonomisk vækst, forsynings-sikkerhed og klimaproblemer, vil få høj prioritet.

Formandskabet vil gøre en målrettet indsats for et grænseløst, nordisk elmarked med høj forsyningssikkerhed. Integration af vedvarende energi på elmarkedet og varmemarkederne er vigtige skridt i retning af opfyldelsen af EU's mål om anvendelse af vedvarende energi i 2020. Norden skal samarbejde om at sikre et højt niveau af EU-støtte til udbygningen af el- og gasnet i Nordsøen og Østersøen, samt til lowcarbon-energiproduktionsanlæg i de nordiske lande.

Formandskabet vil lægge vægt på, at landenes traditioner for teknologiudvikling og forskning, samt effektiv energiudnyttelse, fortsat vil blive understøttet igennem det nordiske energisamarbejde. Nordiske kompetencer og samarbejde skal udnyttes til yderligere landvindinger, som også vil inddrage energieffektivitet og relationer til tyndt befolkede områder. De nordiske lande ser samarbejdet med landene i Østersøregionen, igennem energisamarbejdet i Østersøen, BASREC, som en vigtig medspiller i EU's Nordlige Dimension.

Miljøteknologi og bæredygtig produktion og forbrug er områder, hvor de nordiske lande har stærke kompetencer og kan vise vejen ved offensivt og strategisk at satse på miljø – også i krisetider.

Bæredygtig produktion og forbrug er et vigtigt grundlag for en miljøinnovativ udvikling af Nordens erhvervsliv. En afdækning af de nordiske styrkepositioner inden for bæredygtigt forbrug og grøn livsstil er derfor et vigtigt element i den nordiske globaliseringsproces.

Det danske formandskab prioriterer Svanemærket, som er et succesfuldt og velkendt miljømærke hos forbrugerne i de nordiske lande. Evalueringen af Svanen i 2007/08 viste, at mærket stadigvæk er et relevant redskab for forbrugerne. De nordiske miljøministre har på baggrund af evalueringen anmodet om, at der igangsættes et visionsarbejde for, hvordan Svanen skal se ud i 2015. Visionen, der er startet af det islandske formandskab, er klar i løbet af 2010 under det danske formandskab.

Uddannelse og forskning

Samarbejdet imellem de nordiske lande inden for hele vidensområdet skal fordybes og udvikles. Det danske formandskab prioriterer derfor, at de nordiske landes uddannelser er i verdensklasse for at uddanne, tiltrække og fastholde dygtige internationale studerende og kompetent arbejdskraft. Samtidig skal der fokuseres på, at de dygtige elever i grundskolen og kommende talenter sikres bedst mulige vilkår for optimal udnyttelse af deres kompetencer.

Danmark sætter også fokus på videreudvikling af den faglige erfaringsudveksling om tilrettelæggelsen af ungdomsuddannelserne. Samtidig skal samarbejdet om fællesnordiske masteruddannelser fortsættes og udbygges. De nordiske masterprogrammer skal fortsat være af høj kvalitet og forankret i stærke forskningsmiljøer, så de tiltrækker højt kvalificerede studerende fra hele verden.

For at tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft skal samarbejdet om livslang læring og voksenuddannelse styrkes. For at øge mobiliteten skal der arbejdes for gensidig anerkendelse af uddannelser i Norden og EU. Nordiske borgere sikres hermed, at de kan bruge deres uddannelse og realkompetencer i hele Norden.

I forlængelse af det islandske formandskab vil uddannelsessektoren arbejde videre med kreativitet og iværksætteri med henblik på at styrke iværksætterkompetencer i alle de nordiske lande.

Et stærkt forskningssamarbejde imellem de nordiske lande er en central forudsætning for at skabe vækst, velfærd og høj beskæftigelse. Det nordiske Topforskningsinitiativ om klima, energi og miljø skal i 2010 føres igennem de resterende udmøntningsfaser frem til mål. For at effektivisere det nordiske forskningssamarbejde vil formandskabet fortsætte arbejdet med et projekt om styring heraf. Projektet skal hurtigt munde ud i en række konklusioner og anbefalinger, som under dansk formandskab skal indarbejdes i landenes og Nordisk Ministerråds samarbejdspraksis, før eventuelle nye større forskningssatsninger sættes i gang.

Danmark vil arbejde for at få fuldt udbytte af talenter i Norden. Der skal gøres en indsats for at fjerne barrierer og understøtte forskeres mobilitet. Indsatsen vil efterfølgende kunne fungere som inspiration og forsøgsmodel for det europæiske arbejde på området. Dette vil kunne bidrage til øget synergieffekt imellem Europæisk Forsknings- og Innovationsområde (ERA) og Nordisk Forsknings- og Innovationsområde (NORIA).

Med European Spallation Source (ESS) i Lund er der grundlag for at styrke det nordiske samarbejde på området for forskningsinfrastruktur. Først og fremmest kan det nordiske samarbejde bidrage til at koordinere en fællesnordisk indsats i forhold til fælleseuropæiske forskningsfaciliteter og til opgradering og opbygning af nye forskningsfaciliteter i nordisk regi.

Kultur i sammenhæng med klima og natur

Som opfølgning på det islandske formandskab vil Danmark arbejde videre for at foretage de nødvendige justeringer i organisering og indretning af det nordiske kultursamarbejde. Den store reform, som blev iværksat i 2007, må yderligere tilpasses og konsolideres.

Globaliseringsindsatsen på kulturområdet vil blive videreført med basis i samarbejdsministrenes initiativ „Kultur og Kreativitet“ og kulturministrenes egen strategi „Det Kreative Norden“.

Formandskabet vil udvikle et fællesnordisk initiativ vedrørende kultur og klima. Konkret vil formandskabet arbejde for projektet „Klima, kultur – en global udfordring i det arktiske område“.

Norden i fart

En globaliseret verden medfører en række udfordringer, men også en række muligheder. For at det nordiske samarbejde kan udnytte disse muligheder bedst muligt, er det nødvendigt løbende at evaluere Ministerrådets institutionelle sammensætning med henblik på at fokusere indsatsen der, hvor værdien er størst.

Reform af Nordisk Ministerråd

I 2005 blev der gennemført en reform af Nordisk Ministerråd. Denne reform blev evalueret i 2008. Under det danske formandskab vil der fortsat blive fulgt op på evalueringen. Det danske formandskab vil som led heri afholde færre møder, men med øget fokus på det politiske indhold. I forlængelse af det islandske formandskab vil Danmark arbejde for, at politiske prioriteringer i højere grad bliver udmøntet i budgettet. Desuden vil Danmark lægge op til, at Budgetekspertgruppen bliver inddraget tidligere i budgetprocessen. Med vægt på det tværsektorielle samarbejde ønsker formandskabet at arbejde for et mere smidigt Nordisk Ministerråd. I dag eksisterer der en arbejdsdeling imellem de 11 ministerråd, som udgør Nordisk Ministerråd. Der er dog mulighed for, at et ministerråd kan træffe beslutning på et andet område end det, ministerrådet arbejder med til dagligt. Formandskabet mener, at denne mulighed skal udnyttes i hastesager, så sagsgangene bliver smidigere.

Ministerrådet skal i højere grad kunne koncentrere sig om fremadrettede visioner, prioriteringer og politiske drøftelser. I dag opnås enighed på mange rutinesager allerede på embedsmandsniveau. Hvis der hersker enighed på embedsmandsniveau, er der ikke grund til, at ministrene også skal drøfte sagen. Derfor skal det være muligt at træffe beslutninger på embedsmandsplan, og blot lade næstkommende ministerråd blåstemple beslutningen. Det er ikke et problem, men en fordel, hvis sager kan besluttet endeligt allerede på embedsmandsniveau, og det nordiske samarbejde vil blive mere effektivt. Ud over at træffe beslutninger ved skriftlig procedure kan det overvejes at lade hastende beslutninger vedtage på førstkommende møde i ministerrådet – uanset konstellation.

Det danske formandskab vil opmuntre til og støtte, at Nordisk Ministerråds drøftelser i højere grad får en politisk karakter, blandt andet på grundlag af bidrag fra Nordisk Ministerråds generalsekretær, herunder konkrete forslag til prioritets- og indsatsområder.

Ved løbende at understøtte nytænkning og evaluering af fungerende processer vil Nordisk Ministerråd være i stand til fortsat at forny sig og stadig være en tidssvarende politisk institution.

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

**Sekretariatet for Ministeren
for Nordisk Samarbejde**

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Danmark

Telefon: +45 3392 0000

ANP 2009:743
ISBN 978-92-893-1910-2

